

“MUZIQACHI NIMALARGA EGA BO'LISHI KERAK?”

Arabov Ilyos¹

Yunus Rajabiy nomidagi O'zbek milliy musiqa san'ati instituti

KEYWORDS

musiqachilik, musiqa nazariyasi, texnik mahorat, ijodiy qobiliyat, psixologik cho'zimplilik, zamonaviy texnologiyalar, ijtimoiy malakalar, ijrochilik samaradorligi, maqsadli mashq, kasbiy muvaffaqiyat.

ABSTRACT

“Musiqachi nimaga ega bo'lishi kerak?” maqolasida musiqachilik kasbining asosiy talablari va uning muvaffaqiyatli rivojlanishi uchun zarur bo'lgan omillar ilmiy nuqtai nazardan tahlil qilinadi. Musiqa nazariyasi bilimlari, texnik mahorat, ijodiylik, psixologik cho'zimplilik, zamonaviy texnologiyalar bilan ishlash qobiliyati va ijtimoiy malakalar kabi komponentlarning ahamiyati batafsil ko'rib chiqiladi. Maqolada musiqachilikning ko'p qirraliligi va undagi muvaffaqiyatning kaliti – doimiy o'rganish, mashq va ijobiy tafakkur ekanligi ta'kidlanadi.

2181-2675/© 2025 in XALQARO TADQIQOT LLC.

DOI: **10.5281/zenodo.15529499**

This is an open access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

Musiqachilik faoliyati faqat iste'dodli bo'lish bilan cheklanmaydi. Bu juda ko'p qobiliyatlar, bilimlar va shaxsiy sifatlarni talab etadigan san'at sohasidir. Ilmiy nuqtai nazardan qaraganda, musiqachilikdagi muvaffaqiyatning asosiy komponentlarini to'g'ri tahlil qilish mumkin. Maqolada musiqachilik kasbining

1. Musiqa nazariyasi va amaliy bilimlar

Musiqachilikning asosini musiqa nazariyasi bilimlari tashkil etadi. Buga:

- Nota yozish va o'qish (sol'fedjio) – har qanday asarni tushunish va ijro etish uchun asosiy ko'nikma.

- Garmoniya, kontrapunkt, ritm va melodiya bilan ishlash qobiliyati – kompozitsiyalarning ma'no va emotsional to'ldirishini yaratishda muxim.

- “Musiqa tarixi”ni o'rganish – turli davrlardagi stillar va janrlarni anglash uchun zarur.

Ilmiy tadqiqotlar ko'rsatadiki, nazariy bilimlarning yetukligi ijrochilik samaradorligini 30-40% oshiradi (Bernardi et al., 2019).

2. Texnik mahorat va amaliy tajriba

Musiqachilikdagi texnik ko'nikmalarning ahamiyatini ortiqcha ta'kidlash qiyin:

- Asbob ijrosi – chexralarni aniklik, tezlik va dinamika bilan bajarish.

¹ Yunus Rajabiy nomidagi O'zbek milliy musiqa san'ati instituti, “Maqom cholg'u ijrochiligi” kafedrasini mudiri,

- Tartib va intoniktsiya – xar bitta notaning tovush sifatiga e'tibor.
- Improvizatsiya – musiqaviy fikrlarni ongil va ijodiy ifodalash.

Mashqlarning mikdori emas, balki sifatli tajriba (ma'lum maqsadga yo'naltirilgan tajriba) asosiy omildir (Ericsson, 1993).

3. Ijodiylik va emotsional zehniyat

Musiqachilik – emotsiyalar tili. Shuning uchun:

- Kreativlik – yangi ideyalarni topish va ularni original usulda ishlash.
- Emotsional intellekt – auditoriya bilan ruhiy aloqani o'rnatish va o'z ijrosiga jalb etish.
- Intuitsiya – musiqaning "nozik" tomonlarini sezish.

Ijodiylikning nevrologik asosi bo'yicha tadqiqotlar ko'rsatadiki, bosh miyaning prefrontal qobig'i va limbik tizimi ijodiy jarayonlarda faol ishtirok etadi (Dietrich, 2004).

4. Psixologik cho'zimlilik va intizom

Musiqachilik ko'p vaqt va sabr-toqat talab etadi:

- Motivatsiya – uzun muddatli maqsadlarga erishish uchun ichki va tashqi rag'batlarning muvozanati.
- Stressga chidamlilik – sahna oldidagi qattiq qalb zarbalariga to'g'rilish.
- Vaqtni boshqarish – repetitsiyalar, kontsertlar va shaxsiy xayotni muvozanalashtirish.

5. Texnologiya bilan tanishlik

Zamonaviy musiqachilikda texnologiyaning roli kundan-kunga ortib bormokda:

- DAW (Digital Audio Workstation) – Cubase, Logic Pro kabi dasturlar bilan ishlash.
- Saund dizayn – elektron musiqa va sempollarni yaratish.
- Saxnadagi texnika – mikrofonlar, audio interfeyslar va eshitish monitorlarini o'rganish.

6. Ijtimoiy malakalar

Musiqachilik jamoada ishlashni talab etadi:

- Kommunikatsiya – dirijyor, prodyuser yoki boshqa musiqachilar bilan xamkorlik.
- Liderlik – guruhdagi vazifalarni taksimlash va motivatsiya qilish.
- Media savodxonligi – o'z ishini sotsial tarmoqlarda targ'ib qilish.

Xulosa

Muzikachilik – ilm, san'at va texnologiyaning murakkab sintezidir. Uning muvaffaqiyatiga erishish uchun bir nechta komponentlarning birgalikla ishlashi lozim:

1. Nazariy bilimlarni chukur o'zlashtirish,
2. Texnik mahoratni doimiy rivojlantirish,
3. Ijodiy va emotsional zehniyatni shakllantirish,
4. Psixologik cho'zimlilikni saqlash,
5. Zamonaviy texnologiyalar bilan tanishib olish.

Musiqachilikning eng katta siri – ishlaganidan to'xtamaslik va o'zgaruvchan dunyoga moslashib bora olishdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ericsson, K.A. (1993). "The Role of Deliberate Practice in the Acquisition of Expert

Performance”.

2. Bernardi, N.F. et al. (2019). “Music Training Increases Functional Connectivity Between Auditory and Motor Regions”.
3. Dietrich, A. (2004). “The cognitive neuroscience of creativity”.